

Міністерство освіти і науки України  
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки  
Факультет іноземної філології

# АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

*Науковий журнал*

№ 9

Луцьк  
2018

<b>Лебедева Ганна</b>	
Відтворення семантично неоднозначних одиниць в українських перекладах трагедії В. Шекспіра “Отелло” (версії В. Щербаненко, П. Куліша, І. Стешенко).....	118
<b>Линник Юрій</b>	
Особливості використання пошукових систем в організації наукових лінгвістичних досліджень.....	124
<b>Макарук Лариса</b>	
Мультиmodalність та полікодовість у сучасних лінгвістичних студіях: школи, постаті, підходи.....	133
<b>Милик Оксана</b>	
Номінативне поле субконцепту VALETUDO в латинській мові.....	142
<b>Москаленко Олена</b>	
Лінгвістичні особливості стандартної фразеології радіообміну англійською мовою як чинника безпеки польотів.....	147
<b>Одарчук Наталія, Неділько Світлана</b>	
Реалізація мовленнєвого впливу в сучасному релігійному дискурсі.....	154
<b>Онищук Марія</b>	
Із досвіду перекладу економічних термінів: структурно-типологічний аспект.....	161
<b>Павлюк Алла, Рогач Юлія</b>	
Контентні особливості полікодової реклами в австралійській друкованій пресі.....	168
<b>Романова Наталія</b>	
Свійські тварини в німецьких пареміях.....	174
<b>Солодка Анжеліка</b>	
Компліментарний мовний акт схвалення в українській та англійській комунікативних культурах.....	181
<b>Станіслав Ольга</b>	
Нові функціональні потужності синтаксичної сепаратизації у французькому “театрі абсурду”.....	188
<b>Тонконог Наталія</b>	
Образні мовні засоби створення рекламних слоганів.....	195
<b>Цепенюк Тетяна, Головацька Юлія</b>	
Лексичні інтенсифікатори в сучасній англійській художній прозі та шляхи їхнього відтворення українською мовою.....	199
<b>Шульська Наталія</b>	
Іншомовна лексика як твірна база сучасних прізвиськ жителів Західного Полісся.....	206
<b>Відомості про авторів</b> .....	213

## References

1. Verba, Lidiy. 2003. *Porivnyalna leksykologia angliiskoi ta ukrainiskoi mov.* Vinnytsa: Nova knyha.
2. Selivanova, Olena. 2010. *Suchasna lingvistika : terminologichna entsyklopedia.* Poltava : Dovkilya-K.
3. Goddard, Angela. 2002. *The Language of Advertising.* London : Routledge.
4. *Slogans Motto.* [http://www.slogansmotto.com/farewell\\_slogans/](http://www.slogansmotto.com/farewell_slogans/)
5. *Think Slogans.* <http://www.thinkslogans.com/slogans/>.

**Тонконог Наталья.** **Образные языковые средства создания рекламных слоганов.** Статья посвящена изучению лексики в рекламной коммуникации. В рамках исследования рассмотрены средства образного создания рекламного текста – слогана, словесного эквивалента логотипа, который отражает главную концепцию и стратегию фирмы, организации, учреждения и тому подобное. Слоган представлено как разновидность текста, есть заранее спланированной экспрессивной речевой деятельностью, тщательно продуманной в плане выбора языковых средств и речевых стратегий и тактик, которые рассчитаны на эмоциональное воздействие на адресата. Предпринята попытка доказать, что художественно-образная композиция слогана очень простая, но на самом деле в лаконичной форме слоган содержит обобщенное, содержательно вместительное утверждение, которое является ведущей концепцией компании. Проанализированы художественные тропы и экспрессивные средства создания образности в рекламных текстах. Выявлено, что абсолютное большинство рекламных текстов представляют собой метафоры, которые в наибольшей степени придают рекламному тексту кроме образной выразительности еще и эмоциональности. Рекламодатели часто прибегают к гиперболизации представленной идеи рекламы, которая может содержать фантастическую выдумку, вымысел, ирреальность, а отсюда – проявление тенденций к обобщению, высокой степени условности. Представлены примеры оксюморону, стилистического повтора, рифмовки, фразеологических оборотов, пословиц и поговорок. Доказано, что указанные художественные тропы и экспрессивные средства – неременный признак рекламных слоганов.

**Ключевые слова:** рекламная коммуникация, рекламный текст, реклама, слоган, художественные тропы, экспрессивные средства.

**Tonkonoh Nataliia.** **Figurative Linguistic Means of Creation of Advertising Slogans.** The article is devoted to the study of vocabulary in advertising communication. The study considers the means of figurative creation of the advertising text - the slogan - the verbal equivalent of the logo, which reflects the main concept and strategy of the company, organization, institution, etc. The slogan is considered as a kind of text that is pre-planned expressive speech activity, carefully thought out in terms of choice of linguistic means and speech strategies and tactics, which are designed for emotional impact on the addressee. The author attempts to prove that the figurative composition of a slogan is very simple, but in fact, in a concise manner, the slogan contains a generalized, content-rich statement, which is the leading concept of the company. The author explores the figurative tropes and expressive means of creating imagery in advertising texts. The author claims that among the studied linguistic phenomena of advertisements there are metaphors which we can find the absolute majority in the advertising texts. They give the figurative expressiveness and emotion to the greatest extent of the advertising texts. The advertisers often resort to hyperbolisation of the idea of advertising that can contain a fantastic invention, fiction, irreality, and hence, the manifestation of tendencies to generalization, a high degree of conventionality. The author gives examples of oxymoron, stylistic repetition, rhyming, phraseological expressions, sayings and proverbs. The author argues that the mentioned figurative tropes and expressive means are indispensable signs of advertising slogans.

**Key words:** advertising communication, advertising text, advertising, slogan, art trails, expressive means.

УДК 81'255.4:82-31=811'11

Тетяна Цепенюк, Юлія Головацька

## ЛЕКСИЧНІ ІНТЕНСИФІКАТОРИ В СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ХУДОЖНІЙ ПРОЗІ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

У сучасному перекладознавстві чимало уваги приділено детальному та глибокому вивченню одиниць, що належать до різних мовних рівнів, які в сукупності надають особливого забарвлення художньому твору. У художній літературі, принаймні у найкращих її зразках, ніщо не може вважатися другорядним, тому й виникає інтерес до вивчення найменших „цеглинок” – афіксів, вигуків, і, зрештою, інтенсифікаторів. Їхнє повноцінне відтворення цільовою мовою вимагає глибокого розуміння мовного матеріалу, соціо-історичних, етно-культурних і

психологічних вимірів у вихідній та цільовій культурах. Інтенсифікатори є невід'ємними елементами творів різних видів і жанрів. Завдяки своїй експресивності та образності вони посідають особливе місце в арсеналі художніх засобів сучасної літератури. Інтенсифікатори доволі поширені в художньому дискурсі в англійській та українській мовах, що значно полегшує завдання перекладача щодо їх правильного відтворення. Водночас вони вимагають від перекладача особливої уваги та зусиль при виборі в мові перекладу адекватного відповідника того чи іншого інтенсифікатора. У статті досліджено особливості функціонування лексичних інтенсифікаторів у сучасній англійській художній прозі та шляхи їхнього відтворення українською мовою, визначено причини та доцільність використання різноманітних перекладацьких трансформацій. Матеріалом дослідження слугують твори Данієли Стіл та їхні українські переклади. Відповідно до результатів проведеної вибірки, найчастіше вживаними лексичними інтенсифікаторами є підсилювальні прислівники та підсилювальні прикметники. Результати перекладознавчого аналізу засвідчили наявність різноманітних способів відтворення англійських лексичних інтенсифікаторів українською мовою. Стратегії перекладу інтенсифікаторів сформовані залежно від виду інтенсифікатора, його стилістичних характеристик, фонових знань та очікуваної реакції гіпотетичного читача. При відтворенні англійських лексичних інтенсифікаторів українською мовою перекладачі доволі часто використовують варіантні словникові відповідники, підбирають контекстуальні синоніми, або ж вдаються до перекладацьких трансформацій. Найчастіше вживаними трансформаціями є заміна, транспозиція, додавання, вилучення, рекатегоризація.

**Ключові слова:** інтенсифікація, переклад, інтенсифікатор, підсилювальні прислівники, підсилювальні прикметники, перекладацькі трансформації.

**Постановка наукової проблеми та її значення.** Значний інтерес до вивчення інтенсифікаторів з погляду перекладознавства, який останнім часом набирає все більших обертів, дає підстави стверджувати, що ці одиниці посідають не останнє місце у системі мови, як вихідної, так і цільової. Художня література, зокрема художня проза, надає невичерпний фактологічний матеріал для дослідження механізму, засобів і способів використання інтенсифікації на різних мовних рівнях – фонетичному, морфологічному, лексичному, синтаксичному. Вживаючи інтенсифікатори в текстах художньої прози, автор має можливість виразити своє суб'єктивне ставлення до предметів, явищ як фізичного, соціального, так і духовного світу людини. Використані інтенсифікатори допомагають читачу як оригінального твору, так і його перекладу, сповна сприйняти образ певного персонажа, зокрема його емоційний стан, розумові здібності, певні прояви фізичного стану, риси характеру, зовнішність тощо.

**Аналіз досліджень цієї проблеми.** Категорія інтенсивності як функціонально-семантична категорія та мовні засоби її вираження давно привертала до себе увагу філософів, психологів, мовознавців, лінгвістів і, зрештою, перекладознавців. Основними напрямками аналізу засобів вираження категорії інтенсивності є такі: 1) дослідження діахронічної еволюції англійських інтенсифікаторів (А. В. Карабан); 2) систематизація підсилювальних засобів в англійській мові (І. І. Туранський, Д. Болінджер); 3) використання інтенсифікаторів як засобів для укладання інвентаря підсилювальних засобів (І. І. Убін); 4) використання інтенсифікаторів як ілюстративного матеріалу для вивчення авторського ідіостилу письменника (О. А. Бородіна, Г. І. Радченко); 5) порівняльний аналіз засобів вираження категорії інтенсивності в різних мовах (С. Г. Карімова); 6) дослідження особливостей відтворення семантики окремих інтенсифікаторів при перекладі художніх текстів (Р. П. Зорівчак, Т. О. Цепенюк, Я. Й. Рецкер, М. Фолен). Попри це можна стверджувати, що сучасному українському перекладознавству бракує системних наукових розвідок, у яких висвітлювалися б проблеми перекладу англійських інтенсифікаторів як маркерів індивідуального почерку автора оригінального твору.

**Мета і завдання статті.** Мета нашого дослідження полягає у виявленні способів перекладу англійських лексичних інтенсифікаторів українською мовою в сучасній художній прозі. Поставлена мета передбачає виконання таких завдань: 1) визначити особливості функціонування лексичних інтенсифікаторів у текстах сучасної англійської художньої прози; 2) на основі проведеної вибірки здійснити аналіз перекладацьких стратегій та тактик перекладу інтенсифікаторів; 3) охарактеризувати втрати при перекладі лексичних інтенсифікаторів та встановити способи їхнього усунення.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.** Емоційно-експресивна лексика відіграє ключову роль у художньому дискурсі оригіналу творів

та перекладу. Щоб досягнути найвищого рівня українських перекладів сучасної англомовної художньої прози, перекладач повинен зберегти всі лінгвістичні засоби експресивності та її кількісної характеристики – категорії інтенсивності. І. І. Туранський у роботі, присвяченій інтенсифікації в англійській мові розглядає різноманітні засоби вираження інтенсифікації та описує графічні, морфологічні, лексичні та синтаксичні засоби інтенсифікації [10]. Відповідно до його класифікації, група лексичних інтенсифікаторів включає афікси, синонімічні ряди дієслів, підсилювальні прикметники і прислівники, квантифікатори й підсилювальні фразеологічні одиниці [10, с. 42]. У цій розвідці основну увагу ми зосередимо на вивченні функціонування підсилювальних прикметників і прислівників у художній прозі та способах їхнього відтворення українською мовою. Матеріалом дослідження слугують твори Д. Стіл “Miracle” і “Toxic Bachelors” та їхні українські переклади, виконані Є. Кононенко та І. Паненко. Всього нами було опрацьовано 737 сторінок друкованого тексту. Методом суцільної вибірки було виокремлено 331 приклад вживання лексичних інтенсифікаторів, у яких було використано 89 підсилювачів (61 підсилювальний прислівник і 28 підсилювальних прикметників).

У досліджуваних нами романах прислівники *very, so, utterly, too, totally, extremely* є найчастіше вживаними. Під час аналізу фактологічного матеріалу виокремлено різноманітні тактики і стратегії, використані українськими перекладачами з метою якнайближчого до оригіналу відтворення цієї групи інтенсифікаторів. Зазвичай вони послуговувалися варіантними відповідниками, або ж вдавалися до різного роду перекладацьких трансформацій, як от: вилучення, перекладу за допомогою іншого прислівника, транспозиції частин мови, компенсації, рекатегоризації, антонімічного перекладу тощо. Розгляньмо детальніше приклади вживання інтенсифікаторів в англомовних текстах та способи їхнього відтворення в українських перекладах. Нерідко перекладачі використовували варіантні відповідники англійських інтенсифікаторів. Яскравим свідченням цього є поданий нижче приклад: *You're awfully good to me," he whispered to her...* [14, с. 167] – *Ти страшенно добра до мене, – прошепотів він...* [8, с. 131]. Англійський прислівник *awfully*, який має негативну конотацію, втрачає її в поєднанні зі словами позитивної конотації та утворює нову смислову якість, несподіваний експресивний ефект – оксиморон. Використання прислівника *страшенно* в українському перекладі допомагає вдало передати цю стилістичну фігуру. Переклад цього речення лексично і стилістично адекватний завдяки семантичній та функціональній еквівалентності англійського *awfully* та українського *страшенно*.

Інтенсифікатори є поширеними в багатьох мовах світу. Вони, як стверджує А. Вежбицька, не є “культурними артефактами англійської мови, а належать до універсального алфавіту людської мови, і, як виявляється, для них існують еквіваленти у всіх мовах світу” [2, с. 20]. Однак, незважаючи на це, інколи можуть виникати труднощі їхнього відтворення цільовою мовою, які, як правило, зумовлені розбіжностями між засобами вираження категорії інтенсивності у двох мовах. Героїня роману “Miracle” („Диво”) Меггі після смерті єдиного сина та розлучення з чоловіком залишилася самотньою, а згодом втратила ще й роботу. Жінка живе наодинці зі своїми клопатами та переживаннями. Для підсиленого вираження такого стану героїні авторка використовує інтенсифікатор *desperately* у значенні *вкрай, дуже сильно*: *And like Quinn, perhaps for similar reasons, she seemed desperately lonely* [14, с. 86] – *І відчувалося, що вона дуже самотня, так само, як і Квінн* [8, с. 72]. Український інтенсифікатор *дуже* менш експресивний, порівняно з англійським, і не передає розпачливої та безнадійної ситуації, яка склалася в Меггі. Щоб передати авторську інтенцію, доцільніше було б застосувати інші варіанти перекладу, наприклад, прислівники *вкрай, дуже сильно*.

Дуже часто перекладачі вдаються до свідомого вилучення того чи іншого інтенсифікатора. Англійській мові притаманне вживання двох або більше інтенсифікаторів для підсилення ознаки, якості, дії, стану, процесу: *so damn smart, so agonizingly honest, far too fast* та ін. У таких структурах перший інтенсифікатор стосується власне приад’єктивного елемента й лише модифікує інтенсифікатор. На думку А. В. Карабан, “це відбувається внаслідок того, що

експресія інтенсифікатора як граматикалізованого елемента відчувається мовцем недостатньо, і він підсилює вже підсилене значення для його фокалізації у висловлюванні” [68, с. 52]. Однак для української мови сполучення двох або більше інтенсифікаторів, які належать до одного класу, не є типовим. А. Левицький стверджує, що переклад таких кластерів українською часто видається неможливим [4, с. 113–114]. Тому така відмінність спричинює певні особливості при перекладі інтенсифікаторів: *In a funny way, she had reminded him a little of Rachel when they were young, she was so damn smart, graduating from Harvard Law School summa cum laude, and the similarity had turned him off* [15, с. 90] – *Смішно, але вона децю нагадала йому Рейчел замолоду. Та теж була до біса розумною, здобула диплом юриста в Гарварді. Така схожість відбила в нього будь-яку охоту до залицяння* [9, с. 68]. Перекладач І. Паненко використовує трансформацію вилучення відносно інтенсифікатора *so* і відтворює більш насичений інтенсифікатор *damn* – *до біса*. У цьому випадку вилучення застосовано “як прийом усунення мовної надлишковості” [7, с. 75]. Досить часто в такому поєднанні вживають англійські прислівники-інтенсифікатори *far* і *too*, здебільшого при їх відтворенні інтенсифікатор *far* вилучений: *None of them had a drinking problem, but they readily agreed, they drank far too much on the boat, like bad teenagers who had run away from their parents* [15, с. 86] – *Ніхто з них не мав схильності до спиртного, однак вони разом погодилися, що випили вже забагато, наче невиховані підлітки, що втекли від своїх батьків* [9, с. 66].

Однак застосування такого прийому не завжди доречне. Розглянемо наступний приклад: *She looked entirely put together, totally competent, and completely sane* [15, с. 85. – *Вона здавалася цілком зібраною, впевненою і, зрештою, нормальною* [9, с. 65]. В англійському реченні авторка використала аж три інтенсифікатори – *entirely, totally, completely*, які передають градацію, нарощення експресивності, однак перекладач І. Паненко використовує лише один прислівник-інтенсифікатор – *цілком*. Англійські прислівники *entirely, totally, completely* є синонімами й мають в українській мові однакові відповідники: *entirely* – *цілком, зовсім, абсолютно, повністю* [253, с. 456]; *totally* – *повністю, цілком, зовсім* [253, с. 1550]; *completely* – *повністю, цілком, абсолютно* [253, с. 278]. Очевидно, що варіантний відповідник *цілком* присутній у словникових статтях усіх трьох англійських прислівників, чим, ймовірно, і керувалася перекладачка при виборі українських варіантів перекладу. Окрім того, що українське речення значно поступається за ступенем інтенсивності англійському, у перекладі ще й суттєво нівельовано авторський задум. Даніела Стіл свідомо використовує ці не дуже розповсюджені інтенсифікатори, щоб підкреслити ті риси Сільвії, що вирізняють її з-поміж інших жінок, із якими зустрічався Грей. Він вважав її дивовижною жінкою, успішною, цілеспрямованою та впевненою в собі. В українському перекладі варто було б відтворити кожен з цих інтенсифікаторів: *Вона здавалася цілком зібраною, безмежно впевненою та абсолютно нормальною* (пер. наш – Т. Ц., Ю. Г.).

Сполучаючись із дієсловами, прислівники-інтенсифікатори не тільки підсилюють їх, а й надають їм додаткових властивостей, викликають появу у дієслів емоційної оцінки: *And he could see she wanted him just as badly, but still felt she shouldn't* [15, с. 132] – *Він бачив, що Сільвія так само жадає його, однак усе це вагається* [9, р. 100]. За допомогою дієслова *жадати* І. Паненко зуміла якнайточніше передати пристрась та нестримність почуттів між головними героями, які в оригіналі виражені підсилювачем *badly*. Розглянемо ще один приклад із роману “Miracle”: *The dream entirely dismissed the reasons for his trips, and swept away the empire he was building* [14, с. 35] – *Той сон фактично зводив нанівець сенс його подорожей і руйнував імперію, яку він збудував* [8, с. 34]. В українському реченні Є. Кононенко вдалося передати прагматичний потенціал англійського речення завдяки використанню прислівника-інтенсифікатора *нанівець* у складі виразу *зводити нанівець*. За НТСУМ це сполучення вживане в таких значеннях: а) знищувати або набагато послаблювати результати чого-небудь; позбавляти що-небудь значення; нанівець, нінащо; б) зменшувати до повного зникнення [6, с. 287]. Оскільки цей вираз передає абсолютність повноти дії, то будь-який інший підсилювач в українському перекладі був би зайвим.

Ще одним фактором, який впливає на вибір перекладачем відповідника інтенсифікатора, як відомо, є контекст. Тому в різних випадках, залежно від ситуації, один і той самий прислівник-інтенсифікатор відтворений перекладачами по-різному. Словниковими відповідниками англійського інтенсифікатора *violently* є такі: 1) *сильно, дуже* 2) *шалено; нестямно* 3) *жорстоко* [1]. В українських перекладах знаходимо варіанти *дико, безсило*, які є його контекстуальними відповідниками: *The rest of the trees around the house were swaying violently in the wind, but none of the others had fallen...* [14, с. 44]. Під час бурі в саду було повалене найбільше дерево, яке проломало частину даху у будинку, а решта дерев від сильного вітру дуже хиталася. У перекладі Є. Кононенко використовує метафору *дерева стогнуть*, а для експресивнішого та виразнішого відтворення ситуації вживає прислівник *дико*, який точно передає значення англійського інтенсифікатора: *... решта дерев у саду дико стогнала від вітру, але жодне з них не впало...* [8, с. 40].

Градація ступеня ознаки, якості, стану, дії тощо в українській мові може виражатися префіксально-суфіксальним способом, а саме за допомогою зменшувальних та збільшувальних суфіксів (*-еньк, -есеньк, -іньк, -енн, -езн*) і деяких префіксів (*най-, якнай-, щонай-, пре-* та ін.). Прикметники з такими афіксами наділені емоційним забарвленням і містять у своєму значенні сему градації. Кількість емоційно забарвлених прикметників в українській мові значно перевищує кількість аналогічних форм в англійській мові [4, с. 31]. Зважаючи на це, перекладачі часто відтворюють англійські прислівники-інтенсифікатори таким способом, що сема інтенсивності передана афіксами. Під такою трансформацією ми розуміємо трансформацію рекатегоризації. Відповідно до словника перекладознавчих термінів [13], рекатегоризація передбачає перехід слова в процесі перекладу в інший клас слів або ж в іншу частину мови [13, с. 171]. У нашому випадку англійські інтенсифікатори, виражені повнозначними частинами мови, відтворені в українській мові афіксами градуальності. Такі префікси та суфікси є не тільки носіями інтенсивності, а й маркерами експресивності та емоційної оцінки: *She's very pretty* [15, с. 80] – *Вона гарненька* [9, с. 61]. Суфікс *-еньк* у прикметнику *гарненька* виражає не тільки градацію якості вгору по шкалі інтенсивності, а й передає позитивне ставлення мовця. Англійські інтенсифікатори відтворені також за допомогою українських префіксів: *There were several attractive women in the group, and a number of very good-looking men. There was also a very pretty young woman speaking to the man next to her in French* [15, с. 77] – *Серед них було кілька гарних жінок і привабливих чоловіків. У вічі впадала прегарна дівчина, яка розмовляла французькою з своїм сусідом* [9, с. 59].

Прикметники теж можуть виражати високий ступінь ознаки. До інтенсифікаторів, що вказують на ступінь ознаки, віднесені прикметники типу *dead, jolly, bloody, beastly, damned, devilish, bitter, blind, cold, real, stark, clear, high, utter, perfect*, складні прикметники *icy-cold, raven-dark, onyx-black, death-tired* та ін. Такі слова втрачають конкретну семантику своїх прототипів і набувають в деяких випадках чужої для цих прототипів валентності: *dead right, pretty good* [5, с. 71]. Прикметники, які виступають інтенсифікаторами, поділені на три групи: 1) складні прикметники; 2) прикметники з підсилювальними префіксами; 3) прикметники інтенсифікувального значення типу *dead, absolute, tremendous, extreme, striking, terrible* тощо.

Серед прикметників підсилювального значення можна виділити такі, від яких утворені прислівники-інтенсифікатори, описані нами вище: *dead (deadly), absolute, tremendous, thunderous, extreme, striking, terrible, perfect, desperate, irresistible, profound, utter, enormous, total, painful, wild, brilliant* тощо. Порівняно з похідними від них прислівниками, ці прикметники вживані у функції інтенсифікаторів значно рідше. Розглянемо такий приклад: *Even in her unfinished state, she was to Quinn, a creature of exquisite beauty* [14, с. 22] – *І навіть у недоробленому стані, він видався Квіннові створінням підкісної краси* [8, с. 25]. Перекладачка використала в цьому випадку новий контекстуальний відповідник, який повністю відтворює функціональну семантику англійських інтенсифікаторів. Інтенсифікатор *exquisite*, який є означенням до іменника *beauty*, актуалізує значення “надзвичайно красивий або приємний” [11],

повністю відтворене його функціонально-семантичним відповідником *рідкісний* у значенні “який вирізняється з-поміж інших своїми якостями, властивостями” [11].

До групи складних прикметників-інтенсифікаторів віднесені прикметники, до складу яких входить, здебільшого, іменник, із яким може порівнюватися той чи інший предмет, особа або явище. Наприклад, *cigarette-thin, raven-haired, ghost-pale* тощо. Вони є так званими “усіченими” порівняннями, де вилучено сполучники *as* або *like*. Такі прикметники більш поширені в англійській мові, аніж в українській, тому їх відтворення українською мовою може вимагати від перекладача специфічних пошуків відповідника. Частина таких інтенсифікаторів мають словникові відповідники в українській мові, якими перекладачі здебільшого й послуговуються: *Her responses to him were brief and cursory. She thanked her father for calling, in a voice that was icy cold, and Quinn was so put off by her, he didn't even ask to speak to Horst or the boys* [14, с. 38] – *Її відповіді були різкими й короткими. Вона подякувала батькові за дзвінок холодним, навіть крижаним голосом, і Квінн був настільки засмучений її відповідями, що навіть не спитав ні про Хорста, ні про хлопчиків* [8, с. 36]. Як бачимо, український відповідник не є складним прикметником, проте повноцінно відтворює семантику англійського інтенсифікатора. Перекладач Є. Кононенко залучає ще й прийом додавання для вираження наростання ознаки, що цілком доцільно у цьому випадку. У Квінна були складні стосунки з донькою, вони дуже рідко спілкувалися одне з одним. Дочка завжди різко й холодно відповідала на дзвінки батька, як і цього разу. Щоб адекватно відтворити їхні складні стосунки, перекладачка вдалася до такого прийому.

Прикметники з інтенсифікувальними префіксами вживані значно рідше в досліджуваних романах. Виокремлено лише один підсилювальний прикметник із префіксом *over-* – *overwhelming*, який був відтворений за допомогою словникового відповідника: *And as he thought of her, and the time they had spent together, he had an overwhelming urge to call her ...* [14, с. 215] – *І тільки-но він подумав про неї й про все, що було між ними, як відчув непомірне бажання зателефонувати їй ...* [8, с. 168]. У вказаному контексті використання цього відповідника цілком виправдане.

**Висновки та перспективи подальшого дослідження.** Отже, можемо сказати, що інтенсифікатори завдяки своїй виразності та образності займають особливе місце в арсеналі художніх засобів художньої літератури. Вони належать до основних будівельних блоків, через які виявлена творча особистість автора, а також особливості його персонажів. Вірне відтворення підсилювачів у перекладі вимагає глибокого та повного розуміння мовного матеріалу, соціально-історичних, етнокультурних та психологічних вимірів в оригінальній та цільовій культурі. Зазвичай перекладачі постійно вдаються до пошуків відповідників у величезних ресурсах української мови. У досліджуваних нами романах перекладачі часто використовували прямі українські відповідники, контекстуальні синоніми, або ж застосовували перекладацькі трансформації – заміну, транспозицію, додавання, вилучення, рекатегоризацію. Перспективу подальших досліджень у цьому руслі вбачаємо у виявленні способів відтворення інтенсифікаторів інших мовних рівнів.

#### Джерела та література

1. Англо-український словник / [під заг. кер. Є. І. Гороть]. – Вінниця : Нова книга, 2006. – 1700 с.
2. Вежбицкая А. Понимание культур через посредство ключевых слов / А. Вежбицкая. – М. : Языки славянской культуры, 2001. – 288 с.
3. Карабан А. В. Розвиток та функціонування кількісних модифікаторів якісної ознаки в англійській мові IX–XIX ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови” / Анна В’ячеславівна Карабан. – К., 2009. – 228 с.
4. Левицкий А. Э. Функционально-семантическое поле квалификации степени проявления признака в современном английском языке : дисс. ... канд. фил. наук : 10.02.04 / Андрей Эдуардович Левицкий. – К., 1991. – 185 с.
5. Левицкий А. Э. Функциональные изменения в системе номинативных единиц современного английского языка : дисс. ... доктора фил. наук : 10.02.04 / Андрей Эдуардович Левицкий. К., 1999. – 396 с.
6. Новый тлумачний словник української мови / уклад. В. В. Яременко]. – К. : Аконт, 2008. – Т. 2. – 928 с.



7. Семенов А. Л. Основные положения общей теории перевода: учебн. пособ. / А. Л. Семенов. – М. : Изд-во RUDN, 2005. – 99 с.
8. Стіл Д. Диво / Д. Стіл ; [пер. з англ. Є. Кононенко]. – Харків : Книжк. клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2008. – 175 с.
9. Стіл Д. Неодружені і небезпечні / Д. Стіл ; [пер. з англ. І. Паненко]. – Харків : Книжк. клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2008. – 398 с.
10. Туранский И. И. Семантическая категория интенсивности в английском языке / И. И. Туранский. – М. : Высшая школа, 1990. – 173 с.
11. ABBYY Lingvo X3
12. Bolinger D. Degree words / D. Bolinger. – The Hague–Paris : Mouton, 1972. – 320 p.
13. Delisle Jean, Translation Terminology, John Benjamins, 1999.
14. Steel D. Miracle / D. Steel. – New York : Random House Inc, 2005. – 225 p.
15. Steel D. Toxic Bachelors / D. Steel. – Berkshire : Corgi Books, 2006. – 512 p.

#### References

1. Horot, Yevheniia. 2006. *Anhlo-ukraiïnskyi slovnyk*. Vinnytsia: Nova knyha.
2. Wierzbicka, Anna. 2001. *Ponimanie kultur cherez posredstvo kluchevykh slov*. Moskva: Yazyki slavianskoi kultury.
3. Karaban, Anna. 2009. *Rozvytok ta funkcionuvannia kilkykh modyfikatoriv yakisnoi oznaky v anhliiskii movi LX-XIX st.* Kyiv.
4. Levitskii, Andrei. 1991. *Funktsionalno-semanticheskoie pole kvalifikatsyi stepeni proiavleniia priznaka v sovremennom angliiskom yazyke*. Kiev.
5. Levitskii, Andrei. 1999. *Funktsionalnyie izmeneniia v sisteme nominativnykh iedinits sovremennogo angliiskogo yazyka*. Kiev.
6. Yaremenko, Vasyl. 2008. *Novyi tlumachnyi slovnyk ukraiïnskoi movy*. Kyiv: Akonit.
7. Semionov, Arkadii. 2005. *Osnovnyie polozeniia obshchei teorii perevoda*. Moskva: Izd-vo RUDN.
8. Steel, Danielle. 2008. *Dyvo*. Translated by Yevheniia Kononenko. Kharkiv: Knyzhkovyi klub “Klub simeinoho dozvillia”.
9. Steel, Danielle. 2008. *Neodruzheni i nebezpechni*. Translated by Inna Panenko. Kharkiv: Knyzhkovyi klub “Klub simeinoho dozvillia”.
10. Turanskii, Igor. 1990. *Semanticheskaia kategoriia intensivnosti v angliiskom yazyke*. Moskva: Vysshaia shkola.
11. ABBYY Lingvo X3
12. Bolinger, Dwight. 1972. *Degree words*. The Hague–Paris: Mouton.
13. Delisle, Mean. 1999. *Translation Terminology*. John Benjamins.
14. Steel, Danielle. 2005. *Miracle*. New York: Random House Inc.
15. Steel, Danielle. 2006. *Toxic Bachelors*. Berkshire: Corgi Books.

**Цепенюк Татьяна, Головацкая Юлия. Лексические интенсификаторы в современной англоязычной художественной прозе и их воспроизведение на украинском языке.** В современном переводоведении немало внимания уделено детальному и глубокому изучению единиц, принадлежащих к разным языковым уровням, которые в совокупности оказывают особую окраску художественному произведению. В художественной литературе, по крайней мере в лучших ее образцах, ничто не может считаться второстепенным, поэтому и возникает интерес к изучению маленьких “кирпичиков” – аффиксов, восклицаний, и, наконец, интенсификаторов. Их полноценное воспроизведение на целевом языке требует глубокого понимания языкового материала, социо-исторических, этнокультурных и психологических измерений в исходной и целевой культурах. Интенсификаторы являются неотъемлемыми элементами произведений разных видов и жанров. Благодаря своей экспрессивности и образности они занимают особое место в арсенале художественных средств современной литературы. Интенсификаторы довольно распространены в художественном дискурсе в английском и украинском языках, что значительно облегчает задачу переводчика по их правильного воспроизведения. В то же время они требуют от переводчика особого внимания и усилий при выборе в языке перевода адекватного соответствия того или иного интенсификатора. В статье исследованы особенности функционирования лексических интенсификаторов в современной англоязычной художественной прозе и пути их воспроизведения на украинском языке, определены причины и целесообразность использования различных переводческих трансформаций. Материалом исследования служат произведения Даниэлы Стіл и их украинские переводы. Согласно результатам проведенной выборки, чаще всего применяемыми лексическими интенсификаторами есть усилителями наречия и прилагательных. Результаты перекладознавча анализа показали наличие разнообразных способов воспроизведения английских лексических интенсификаторов украинском языке. Стратегии перевода интенсификаторов сформированы в зависимости от вида интенсификатора, его стилистических характеристик, фоновых знаний и ожидаемой реакции гипотетического читателя. При воспроизведении английских лексических интенсификаторов на украинском языке переводчики довольно часто используют варианты словарные соответствия, подбирают контекстуальные синонимы, или же

прибегают к переводческим трансформациям. Чаще всего применяемыми трансформациями есть замена, транспозиция, добавление, удаление, рекатегоризация.

**Ключевые слова:** интенсификация, перевод, интенсификатор, усилительные прилагательные, усилительные наречия, переводческие трансформации.

**Tsepeniuk Tetiana, Holovatska Yuliia. Lexical Intensifiers in Modern English Fiction and Ways of Their Reproduction into Ukrainian.** Modern translatology focuses, among other things, on an in-depth study of units belonging to different linguistic levels (from phonopoetics to cognitive stylistics), which taken together, constitute an exceptional flavor of a literary work. Nothing may be considered secondary or accessory in a work of fiction, at least in its best versions; hence the interest in the smallest building blocks of non-radical parameters such as discourse words, interjections and even affixes. Their faithful rendering in translation requires a thorough and complete understanding of linguistic material, socio-historical, ethno-cultural and psychological dimensions in the original and target culture. An intensifier is an integral element of the texts of different types and genres. Due to their expressiveness and figurativeness intensifiers occupy a special position in the arsenal of artistic means of fiction. They belong to the basic building blocks, through which the creative personality of the author as well as the specific features of his/her characters may show up. Intensifiers are widespread in literary discourse in the English and Ukrainian languages and this greatly helps the translator to render them properly. At the same time these units demand great efforts and special attention to reproduce them into the target language. The article investigates peculiarities of lexical intensifiers' functioning in D. Steel's novels and the ways they are reproduced in the Ukrainian translations. It discusses the reasons for different translation transformations and motivation of their application. The faithful rendering of intensifiers in translation requires a thorough and complete understanding of linguistic material, socio-historical, ethno-cultural and psychological dimensions in the original and target culture. Normally translators are in a constant search for correspondences from vast resources of the Ukrainian language. Equivalents established due to the identity of the denotatum or long-standing traditions of language contacts, context-sensitive variant correspondences and translation transformations of different types (substitution, transposition, addition, omission, recategorization) were frequently used.

**Key words:** intensification, translation, intensifier, intensifying adverbs, intensifying adjectives, translation transformations.

УДК 811.161.2'373.23:811.161.2'373.45

Наталія Шульська

## ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА ЯК ТВІРНА БАЗА СУЧАСНИХ ПРИЗВИСКЬ ЖИТЕЛІВ ЗАХІДНОГО ПОЛІССЯ

У статті здійснено комплексний аналіз твірних лексем прізвиськ жителів Західного Полісся, що відображають іншомовні реалії та засвідчують уживання міжмовних запозичень. Диференційовано зібраний антропонімний фактаж щодо лексичної твірної бази і виокремлено неофіційні найменування з іншомовними компонентами. Усі прізвиська з утвореннями-запозиченнями, які ввійшли до дослідницького арсеналу, розподілено на лексико-тематичні групи. Кожен антропонім проаналізовано з погляду мотиваційної характеристики. Виявлено, що прізвиська виступають основною антропонімною категорією в народно-побутовій комунікації та в соціальних мікроспільнотах. На Західному Поліссі переважно послуговуються говірковими варіантами терміна *призвисько*: *назва по-вуличному*, *прозвисько вулицьке*, *менюха*, *видумка*, *визвисько*, *поганяло*, *кличка* / *кликуха*.

Докладно проаналізовано неофіційні назви, що постали від запозичених імен, іншомовних апелютивів, імен і прізвищ зарубіжних політиків, історичних осіб, акторів, спортсменів, громадських діячів, героїв реклам, кіно- і мультигероїв.

З'ясовано, що вуличні назви, утворені від іншомовних реалій, – це переважно сучасні прізвиська, які з'явилися порівняно недавно. Такі неофіційні найменування функціонують здебільшого в учнівських та студентських, робітничих колективах, творцями та носіями цих назв виступає молодь.

Найбільше запозичень виявлено з російської та польської мов, що зумовлено постійними міжмовними контактами та історичними умовами. Серед твірної бази індивідуальних західнополіських прізвиськ за зовнішніми і внутрішніми особливостями, родом зняття і професією продуктивними стали інтерферентні лексеми з англійської мови. Спорадично в неофіційному іменнику поліщуків фіксуємо запозичення з французької, німецької, іспанської, білоруської, єврейських та інших мов.

**Ключові слова:** прізвисько, неофіційна антропонімія, Західне Полісся, іншомовна лексика, інтерференція, лексико-тематична група.